

Klub Przyrodników

Owczary 17, 69-113 Górzycza

e-mail: klub.przyrodnikow.kp@gmail.com; [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Konto: Santander nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645; NIP: PL 927-15-06-791

Owczary, 25 lutego 2026 r.

L. dz. 40/2026

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Białymstoku**

W związku z konsultacjami *projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 z wyłączeniem powierzchni Wigierskiego Parku Narodowego*, przedstawiam następujące uwagi:

1. Fakt, że Wigierski Park Narodowy posiada projekt planu ochrony z zakresem Natura 2000 nie jest przesłanką do wyłączenia jego terenu z zakresu PZO. Przesłanką z art. 28 ust. 11 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody byłoby dopiero posiadanie ustanowionego planu ochrony. Poprawne sporządzenie PZO dla obszaru Natura 2000 wymaga spójnej wiedzy o całym obszarze, nawet jeśli z jakichś względów chce się planować działania tylko na jego części. Cele działań ochronnych można prawidłowo ustalić tylko mając na uwadze całość obszaru, dopiero z taką świadomością można ustalić cel dla jego części.
2. Wskutek braku danych dla terenu Wigierskiego Parki Narodowego i błędnego wyłączenia jego terenu z zakresu objętego planem, nie można ocenić, czy zaproponowane cele działań ochronnych w zakresie populacji poszczególnych gatunków ptaków są wystarczająco ambitne, nie można bowiem porównać ich z aktualnymi liczebnościami populacji w obszarze (podanymi w SDF obszaru, aktualizowanym w czerwcu 2025 r.).
3. Dla uzyskania spójności z aktualnym formatem Standardowego Formularza Danych dla obszarów Natura 2000 (Decyzja wykonawcza KE (UE) 2023/2806 z dnia 15 grudnia 2023 r.) sugerujemy klasyfikację celów ochrony według obowiązującej obecnie typologii (*zapobieganie pogarszaniu się stanu / utrzymanie zasięgu i dobrej jakości siedliska gatunku oraz liczebności populacji / powiększenie powierzchni siedliska gatunku / przywrócenie siedliska gatunku / poprawa jakości siedliska gatunku (uwzględniając również czynniki niepokojące i śmiertelność) / zwiększenie liczebności populacji / zmniejszenie presji wywieranej na populację (np. zmniejszenie śmiertelności lub niepokojenia) / przywrócenie populacji na terenie / inne*) i podanie tej informacji przy każdym z gatunków.

Biuro Klubu Przyrodników
Owczary 17, 69-113 Górzycza
e-mail: klub.przyrodnikow.kp@gmail.com
tel. 694 206 670

Stacja Terenowa Klubu Przyrodników
Owczary 17, 69-113 Górzycza
e-mail: owczary@kp.org.pl
tel. 694 206 397

4. Zaproponowane w projekcie cele działań ochronnych w zakresie siedliska poszczególnych gatunków nie są możliwe do weryfikacji, ponieważ nie wiadomo, jakie są kryteria zaliczania powierzchni do siedliska w określonym stanie. Cele należy uzupełnić, podając w każdym przypadku takie kryteria – tak, by każdy użytkownik aktu prawnego mógł z wykorzystaniem tych kryteriów jednoznacznie określić powierzchnię siedliska w docelowym stanie; ustalić jaki jest dystans do osiągnięcia celu.
5. W szczególności, konieczne jest sformułowanie celów na tyle precyzyjnie, by można oceniać plany i programy pod kątem wpływu na osiągnięcie tych celów. W szczególności:
  - a) Kryteria „właściwego stanu ochrony siedliska” ptaków leśnych powinny m.in. zawierać ramowe wymagania względem struktury drzewostanów (w tym udziału i rozmieszczenia drzewostanów starych), tak by dało się ocenić projekty planów urządzania lasu pod kątem wpływu na osiągnięcie tych celów;
  - b) Cele dotyczące „stanu siedliska w aspekcie warunków wodnych” powinny być określone możliwie precyzyjnie, jako że z automatu staną się one celami środowiskowymi o których mowa w art. 61 ustawy Prawo wodne – z konkretnymi, wynikającymi z tego konsekwencjami dla PGW Wody Polskie i innych właścicieli wód (np. art. 231 pkt 1 ustawy Prawo wodne) i dla udzielania zgód wodnych;
  - c) Cele dotyczące stanu siedliska ptaków źle znoszących obecność ludzi powinny uwzględniać także zachowanie w odpowiednim czasie spokoju (w tym ograniczonego dostępu ludzi) w kluczowych dla danego gatunku miejscach (miejscach lęgowych, akwenach wykorzystywanych do wodzenia młodych, kluczowych żerowiskach itp.).
6. Nie ma powodu, by w akcie prawnym podawać „stare kody” i „nowe kody” zagrożeń, a w dodatku nie wiadomo, jakie jest źródło zarówno jednego, jak i drugiego systemu kodowania. Należy wybrać właściwy system klasyfikacji i kodowania zagrożeń i konsekwentnie go zastosować. Konieczne jest wskazanie w akcie prawnym źródła referencyjnego.
7. Wątpliwości budzi identyfikacja zagrożenia ze strony rodzimych gatunków drapieżnych i w konsekwencji planowanie działań polegających na redukcji populacji rodzimych drapieżników. Drapieżnictwo jest normalnym i naturalnym elementem funkcjonowania ekosystemów, w tym jest naturalnym czynnikiem wpływającym na populacje ptaków. Zagrożeniem dla tych populacji może stać się dopiero wtedy, gdy z jakichś przyczyn – najczęściej antropogenicznych – jego poziom ponadprzeciętnie wzrasta (np. przesuszenie bagien udostępniające drapieżnikom gniazda ptaków mokradłowych) albo wrażliwość populacji docelowej ponadprzeciętnie wzrasta (np. wskutek innych presji zachowała się tylko szczątkowa populacja, dla której utrata każdego pisklęcia jest istotna). Wówczas jednak takie okoliczności należałoby uzasadnić w opisie; a jako zagrożenie należałoby identyfikować raczej przyczynę pierwotną i jej przede wszystkim starać się przeciwdziałać. Dopiero gdy to jest niemożliwe, rozważalibyśmy sięganie po tak drastyczne rozwiązania, jak „redukcja” któregośkolwiek z rodzimych gatunków drapieżników – powinno to być działanie „ostatniego wyboru”. Nie przedstawiono ani odpowiednio wnikliwego opisu zagrożenia, ani linii wnioskowania, która przekonująco uzasadniałaby zaproponowane działanie.

Wnioskujemy, by albo zrezygnować z identyfikowania presji rodzimych gatunków drapieżnych jako zagrożenia, albo dokładnie opisać, jak takie zagrożenie powstaje, tj. jakie przyczyny podnoszą poziom drapieżnictwa do poziomu „ponadnaturalnego”. Wnioskujemy, by konsekwentnie zrewidować działania odpowiadające na to zagrożenie, starając się przede wszystkim przeciwdziałać pierwotnym przyczynom zagrożenia. Najlepiej, gdyby udało się zrezygnować z działań skierowanych przeciwko kunom i lisom. Jeśli z jakichś względów nie jest to możliwe, potrzebę tych działań należy dokładnie wyjaśnić.

Nie mamy natomiast zastrzeżeń co do zwalczania inwazyjnych gatunków obcych.

Dla zapewnienia jasnej konstrukcji logicznej planu, zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych i ewentualna redukcja rodzimych drapieżników (jeśli nie uda się jej uniknąć) powinny być zapisane w odrębnych pozycjach w tabeli planowanych działań.

8. W ramach identyfikowanych zagrożeń, proponujemy dodatkowo rozważyć i zaakcentować następujące aspekty:
  - a) Mechanizmy działania zagrożenia „PL02 Odwodnienia” obejmują prawdopodobnie także utrzymywanie systemów rowów odwadniających mokradła oraz utrzymywanie w uproszczonym i przekształconym stanie oraz ciągle pogłębianie koryt cieków w obszarze. Motorem tego zagrożenia będzie powtarzalne wykonywanie tzw. „prac utrzymaniowych” zarówno w stosunku do rowów, jak i cieków. Być może należy temu przeciwdziałać za pomocą działania polegającego na dostosowaniu sposobów utrzymania rowów i cieków do potrzeb przedmiotów ochrony (zaniechaniu prac utrzymaniowych na niektórych z nich, zaś zmodyfikowaniu zakresu tych prac na pozostałych). Na pewno zaś należy opisać w PZO ten mechanizm zagrożenia, aby dać RDOŚ prawną podstawę do przeciwdziałania mu za pomocą kompetencji z art. 118 ustawy o ochronie przyrody;
  - b) Przynajmniej potencjalnym zagrożeniem dla zimorodka *Alcedo atthis* jest usuwanie martwych drzew i innego rumoszu drzewnego z nurtu rzek i z litoralu jezior, dokonywane w ramach prac utrzymaniowych lub w ramach uprzystępniania szlaku kajakowego lub miejsc rekreacyjnych (martwe drzewa w rzece i w jeziorze są ważnym elementem biotopu tego gatunku) – wnosimy o odpowiednie uzupełnienie;
  - c) Niewątpliwie w obszarze poważne jest zagrożenie zabudową i urbanizacją. Sugerujemy rozważyć, czy chodzi tylko o rozwój zabudowy w obszarach już zurbanizowanych (PF02), czy także o przeznaczanie pod zabudowę obszarów dotychczas użytkowanych jako rolne lub nieużytkowanych (PF01), i czy składową tego zagrożenia nie jest także zabudowa i zagospodarowanie brzegów jezior w kierunku rekreacyjnym (PF03, PF04), a także gospodarka wodno-ściekowa związana z nową zabudową (PF07). Rekomendujemy dokładniejszą identyfikację zagrożenia, w szczególności mapową identyfikację obszarów, na których to zagrożenie występuje w znaczącym natężeniu – aby dać RDOŚ konkretną podstawę prawną do zapobiegania mu w ramach kompetencji w zakresie zagospodarowania przestrzennego;

- d) Sugerujemy rozważenie, czy istotnym zagrożeniem dla niektórych gatunków nie są pewne formy rekreacji wodnej i turystyki (PF05). Rekreacja realizowana w ramach tzw. „powszechnego korzystania z wód” może być o tyle problematyczna, że ma tendencję do rozlewania się na całe akweny – co może generować konflikty z potrzebami ptaków w najbardziej wrażliwych miejscach i w najbardziej wrażliwym czasie. Dotyczy to rekreacji na jeziorach (podczas gdy niektóre ich fragmenty są ważne dla ptaków), ale także turystyki kajakowej np. na Czarnej Hańczy (która stała się bardzo nasiloną, a może stwarzać problem w okresie wodzenia piskląt gagola i nurogęsi oraz w okresie rozrodu zimorodka, a także konflikt wokół potrzeby pozostawiania martwych drzew).
9. Jako jedno z działań ochronnych przewidziano wykonanie ekspertyzy hydrologicznej. Od dawna wiadomo, że w obszarze problemem jest kontynuacja odwaniania mokradel. Żenujące jest, że przez 22 lata ochrony obszaru takiej ekspertyzy jeszcze nie wykonano. Mokradła w obszarze nie mogą czekać, aż taka ekspertyza zostanie sporządzona!
- W obecnej sytuacji konieczne jest niezwłoczne, bez czekania na wykonanie ekspertyzy, wdrożenie w całym obszarze tamowania rowów odprowadzających wodę z torfowisk – tj. niezwłoczne działanie w takim zakresie, jaki przyrodniczo nie budzi kontrowersji.
- Ekspertyzę pogłębiającą zrozumienie ekohydrologii mokradel w obszarze i doprecyzowującą potrzebne sposoby ich ochrony, należy wykonać równoległe do tych działań. Zwracamy uwagę, że powinna to być ekspertyza ekohydrologiczna, a nie tylko „hydrologiczna” – niezbędne do jej prawidłowego wykonania kompetencje obejmują zarówno rozpoznanie historii, dawnego i aktualnego sposobu zasilania w wodę, zaistniałych zmian, aktualnego stanu i potrzeb ochrony mokradel (wiedza ekologiczna), zrozumienie krążenia wody, funkcjonowanie zasilania podziemnego i sieci odpływu powierzchniowego (wiedza hydrologiczna), jak i umiejętność projektowania systemów urządzeń wodnych (wiedza hydrotechniczna). Ekspertyza może i powinna stać się podstawą do działań dodatkowych, np. do działań które dla dobra mokradel trzeba podjąć w większej odległości od samych mokradel, działań mających na celu spowolnienie odpływu na małych ciekach leśnych (ale z zachowaniem ich ciągłości ekologicznej) itp.
10. Jak najbardziej jest słuszne „Przeciwdziałanie niszczeniu miejsc legonnych na skutek silnego falowania towarzyszącego szybko przepływającym jednostkom wodnym poprzez zakaz pływania w ślżgu, oraz ustanowienie maksymalnej prędkości jednostek pływających w obrębie jezior do 6 km/h”, ale użytkownicy rybaccy nie mają kompetencji do wprowadzania takich ograniczeń, niezwiązanych z amatorskim połowem ryb.
11. W ramach utrzymania właściwych stosunków wodnych w zlewniach rzek w granicach obszaru Natura 2000 (obecne działanie 3) proponujemy dodać działanie „Dostosowanie sposobów utrzymywania cieków oraz urządzeń wodnych do potrzeb ekologicznych gatunku, w tym ograniczenie zakresu prac utrzymanych na ciekach i rowach”. Zapis taki, choć ma dość ogólny charakter, da możliwość przeciwdziałania niewłaściwym pracom utrzymaniom w ramach procedur art. 118 i 118a ustawy o ochronie przyrody, a także za pomocą art. 37 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody.

Dodatkowo, dla zimorodka *Alcedo atthis*, proponujemy dodać w tym punkcie działanie „*Dostosowanie sposobów utrzymywania cieków do potrzeb gatunku, poprzez ograniczenie zasypywania i zabudowy wyryw w brzegach oraz ograniczenie usuwania martwych drzew i rumoszu drzewnego z nurtu cieków*”.

12. Ochrona siedlisk gatunków na wodach otwartych (obecne działanie 4) powinna obejmować nie tylko jeziora, ale i rzeki. Proponujemy tu dodać działanie dla gągoła *Bucephala clangula*, nurogęsi *Mergus merganser* i zimorodka *Alcedo atthis*: „*Organizacja ruchu kajakowego w sposób zapewniający ptakom związanym z rzekami maksimum spokoju w okresie rozrodczym*”.
13. W akcie prawnym przewidzianym do bezterminowego obowiązywania nie można używać określeń „...na obecnym poziomie...”, „...utrzymanie stałej ilości...” itp., ponieważ z upływem czasu rekonstrukcja wartości, o którą chodzi, może stać się utrudniona lub niemożliwa. We wszystkich miejscach, gdzie jest użyte takie określenie, trzeba uzupełnić go o liczby bezwzględne lub w inny sposób określić jednoznacznie wartość bazową.
14. Podstawowym środkiem do zachowania udziału starych drzewostanów w lasach oraz ciągłości przestrzennej powinno być wyznaczenie i wdrożenie sieci drzewostanów wyłączonych z gospodarowania (np. w ramach mechanizmów wyznaczania „drzewostanów nieobjętych gospodarowaniem”, wyznaczania i ochrony „starolasów”; wyłączenia zagospodarowania drzewostanów na siedliskach bagiennych i olsowych. Wnosimy, by ująć w planie projekt sieci takich drzewostanów.
15. Do zachowania drzewostanów ponad 110-letnich nie wystarczy rezygnacja z rębni zupełnych (dot. działania 5). Także w ramach rębni złożonej IIIa drzewostan jest z definicji usuwany dwoma kolejnymi cięciami zupełnymi. Także inne rębnie usuwają stary drzewostan, choć rozciągają ten proces w czasie. Słowa „rębni zupełnych” należy koniecznie zastąpić słowami „cięć zupełnych”; a możliwość prowadzenia cięć częściowych i przerębowych należy przynajmniej ograniczyć.
16. Nie jest jasne, co oznacza „*Ograniczenie do minimum stosowania rębni zupełnych*” (dot. działania 6). Jakie jest to minimum; kto i na jakiej podstawie ma je określić?
17. Nie jest jasne, jak rozumieć „*Utrzymywanie w stanie otwartym powierzchni zrębnych*” (dot. działania 7). W normalnym cyklu gospodarki leśnej zręby są odnawiane (i wskutek wzrostu uprawy przestają być powierzchnią otwartą); ale w sąsiedztwie powstają kolejne zręby.
18. Nie jest jasne, jak rozumieć określenie „*o szerokości do 100 m wzdłuż brzegów jezior i cieków wodnych*” (dot. działania 8). Wskazane drzewa powinny być zachowane w strefie o minimalnej szerokości 100 m od brzegu jezior i cieków (tak jak sformułowano to np. w działaniu 10).
19. Jak najbardziej celowa jest „*Ochrona siedlisk zimorodka i trzciniaka w pobliżu znanych szlaków turystycznych*” (działanie 13), ale nie może ona być ograniczona do szlaków pieszych, konnych i rowerowych – wnosimy o uzupełnienie także o odpowiednie środki ochrony od strony szlaków wodnych.
20. Ustalanie zadania „*Użytkowanie łąk zgodnie z obowiązującym wariantem rolno-środowiskowo-klimatycznym*” nie jest zgodne z delegacją ustawową, ponieważ de facto przenosi

kompetencję do określenia, co i jak ma być wykonane, na organ ustalający wymogi wariantów środowiskowo-klimatycznych. Należy w PZO wskazać konkretne wymogi użytkowania kośnego służącego ochronie gatunku.

21. Ze względu na nakładanie się ptasiego i siedliskowego obszaru Natura 2000, należy zweryfikować projekt planu pod kątem niesprzeczności z potrzebami ochrony siedlisk i gatunków innych niż ptaki. W wielu miejscach ochrona przedmiotów ochrony obu obszarów będzie komplementarna, ale weryfikacji wymaga planowanie koszenia i usuwania drzew na niektórych terenach bagiennych (gdzie siedliska przyrodnicze i związane z nimi gatunki potrzebują ochrony biernej. W szczególności torfowiska alkaliczne w dolinie Rospudy, stanowiące unikatowy w skali europejskiej przykład dobrze funkcjonującego, naturalnego geoekosystemu, a także tworzące z nimi kompleks bagienne szuwały, turzycowiska i trzcinowiska nad Rospudą (proponowany rezerwat) nie powinny być poddawane koszeniu dla ochrony ptaków.

W szczególności sprzeciwiamy się zapisom, które nakazywałyby użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe będących naszą własnością działek na torfowiskach nad Rospudą.

22. Ponieważ jako cel wskazano m.in. osiągnięcie lub utrzymanie określonego stanu siedlisk ptaków, działania dotyczące monitoringu należy uzupełnić także o monitoring odpowiednich cech siedlisk. Dotychczas bowiem (poza monitoringiem drapieżnictwa) ujęto tylko „monitoring gatunków na powierzchniach próbnych, zgodnie z metodyką GIOŚ”, co obejmuje tylko monitorowanie liczebności populacji, ale nie jakości i ilości siedliska. Odwołując się do metodyki GIOŚ (lub innych) należy wskazać źródło.
23. W uzasadnieniu projektu należy wskazać wykorzystane źródła informacji o ptakach obszaru, ich siedliskach, zagrożeniach i potrzebach ochrony (w szczególności przeprowadzone inwentaryzacje i prace terenowe, ekspertyzy itp.), z podaniem także ich daty.

Z poważaniem

Robert Stańko
Prezes Klubu Przyrodników
/podpisano elektronicznie